

Работа со ученици со дислексија

24 април 2015

All images © Mat Wright

Што е дислексија?

Ако кажеме дека дислексијата е синдром – што подразбираме под синдром?

Дислексија

Се утврдува со утврдена група на знаци и симптоми

Дислексија

Индикатори (ги има повеќе)

- Тешкотија при обработка на пишан јазик
- Дискриминирање или „задржување“ на звуци
- Проблеми со дешифрирање при читање
- Мешање или испуштање на звуци при спелување

бејв иб давипуганги вочиниај

дејв

стави

ан

вочинија

ид

пуг

ки

Дејвид стави пуканки во чинија

**Неколку вежби што ќе ни покажат
што значи да имаш дислексија...**

Кажете ја бојата НЕ зборот....

Зелена

Сина

Црвена

Розева

Жолта

црна

ПОРТОКАЛОВА

розева

сина

Жолта

пурпурна

розева

црна

црвена

бела

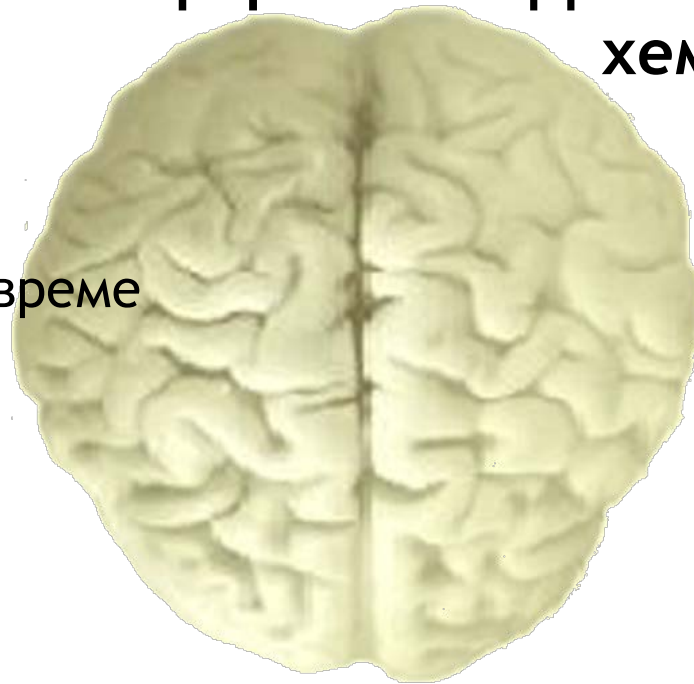
Жолта

‘Во однос на специјализираните функции, постои важна разлика меѓу левата и десната половина на мозокот’

Невропсихолошко лекување на дислексија, Д. Џ. Бакер

Лева мозочна хемисфера

- Јазик
- Факти
- Анализа
- Ориентација во време
- Редослед
- Структура
- Математика
- слушање

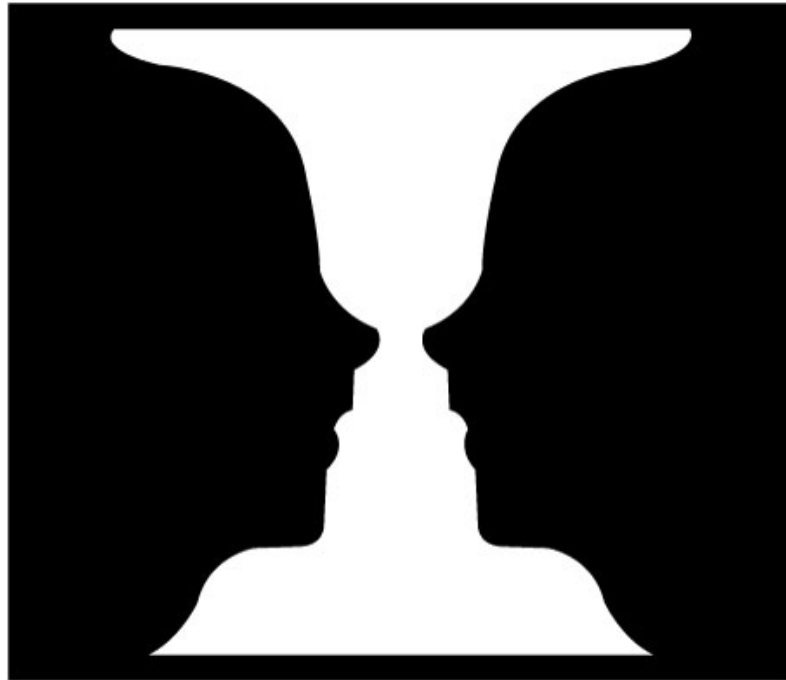

Десна мозочна хемисфера

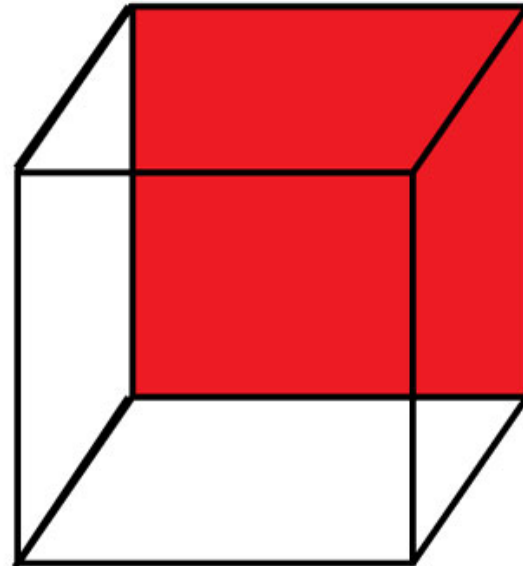
- слики
- чувства
- хумор
- уметност
- музика
- 3-д
визуелни/просторни
шеми
- ‘цела слика’

Ова важи за повеќето луѓе.

Двосмислени стимули

(a)

(b)

Source: Kim and Blake, 2005.

Двосмислените стимули нудат избор за интерпретација. Се зависи од тоа како се перципира сликата и од однапред создадените мислења.

Што е дислексија?

Постои општа согласност дека тешкотиите што се поврзуваат со она што го нарекуваме дислексија се предизвикани од тоа што мозокот работи на **поинаков** начин од оној на мнозинството

Ова се јавува природно –т.е. е дел од човечката разновидност

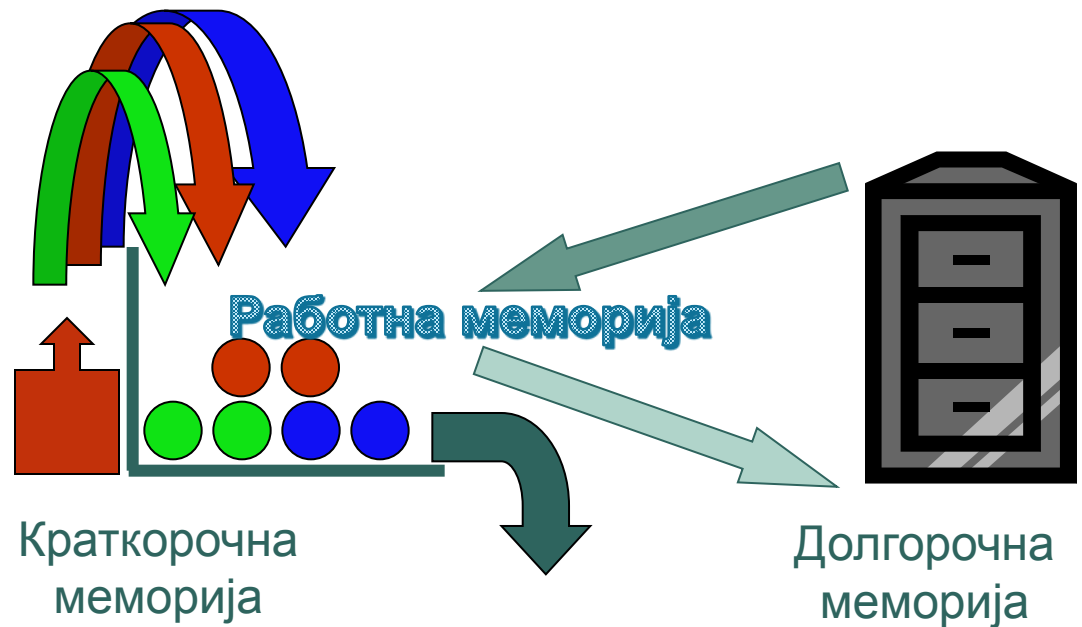
- Независно од интелигенција
- Погодени се најмалку 10 проценти од населението
- 4 проценти во тешка форма
 - Често не се препознава на училиште
 - Многу може да не знаат дека имаат дислексија

Тоа е синдром – група на симптоми. Ако ученик има доволно симптоми/знаци-тогаш може да се смета дека е дислексичен

Дислексија

Проблеми:

- капацитет
- Брзина на обработка
- Чување во долгорочна меморија
- Повикување на податоци
- Манипулирање со информации
- недоразбирање

Дислексија

Тешкотија при обработка
на пишан јазик

Дискриминирање или
„задржување“ на звуци

Бркање или испуштање на
звуци при пишување

редослед/работна
меморија/дешифрирање?

Аудитивна обработка?

Визуелна обработка?

редослед?

Брзина на обработка?

Катастрофална загуба

Суштински дел од учењето е работната меморија

дислексија

Проблеми со
гледање на
часовник

Меша лево/десно

Лесно се губи

Телефонс
ки броеви

азбука

таблица
множење

редослед

датуми

Проблеми со координација

Проблеми со
ракопис

Тешкотии при препишување

Го губи местото во текстот

Преместува или
преклопува текст

Потреба да препрочита

Тешкотии
со
меморија

просторно/
временско

пишување

слушање

спелинг

читање

Моторичка
контрола

Тешкотии да се
запишат идеи на
хартија

Организациски
проблеми

Не може да го најде
вистинскиот збор

Проблеми при фаќање белешки

Звукот во
позадина одзема
внимание

Слични звуци
предизвикуваат
збунетост

Тешкотија при „слушање“ на звуци

Не се сеќава како
изгледаат зборовите

Како дислексијата може да биде и силна и слаба страна?

Музичка дарба

размислување

креативен

драматичен

Добар за спорт

Биолошко/невролошко:
мозокот е поинаку „поврзан“

Со фантазија

Луѓето со дислексија поинаку
го користат мозокот...што
може да биде добро!

дружељубив

Уметничка дарба

Генетска-може да се наследи,
често е „семејна“

зборлив

Добар за дизајн

Дислексијата е реална и луѓе
треба да најдат различни
начини да живеат со неа... добар за правење

добар за правење

Девојката има дислексија и еве како тоа влијае на неа...

Имам тешкотии во читањето, пишувањето, спел

Имам тешкотии со математика.

Некогаш ми е тешко да се концентрирам.

Ми се мешаат букви или бројки.

Имам проблем да запазам рок или да дојдам на време.

Може да сум доста заборавна.

Имам добри и лоши денови.

Ама навистина сум добра по предмети како уметност,
музика, драма, спорт, градење/дизајнирање.

Дислексијата и дава и многу добри работи...

Иновативен мислител...ми текнуваат нови идеи!

Одлично решавам проблеми

Креативна..сакам музика, уметност и драма

Добра комуникација...добро ги објаснувам моите идеи

Живописна фантазија

Љубопитност...сакам да откривам за нови работи

...

Невродиверзитет

Состав на невро-диверзитетот

Ова е документ за дискусија и се фокусира претежно на тешкотиите на луѓето со невродиверзитет. Но, мора да се посочи дека на многу од нив одлично им оди математика, координација, читање, итн. Ние сме луѓе со екстреми.

Диспраксија/ДЦД
Тешкотии со планирање, движење, координација и практични задачи како и следење и рамнотежа, лоша свесност за просторот и тонус на мускулите

Невро-диверзитет
Тешкотии со организација, меморија, концентрација, време, насоки, перцепција, редослед. Лоши слушачки вештини. Сето ова може да доведе до мала самоверба, вознемиреност и депресија ако другите не се свесни за ова. Може да биде креативен, оригинален, решителен

Преголема и премала чувствителност на светлина, звук, допир и температура. Тешкотии во говорот и јазикот

Пореметување од аутистичен спектар (АСД)
Друштвени и комуникациски проблеми. Опсесивни интереси. Разлика во имажинацијата

The Make-up of Neuro-Diversity

This is a document for discussion, concentrating mainly on the difficulties of those with neuro-diversity. It must however be pointed out that many such people are excellent at maths, co-ordination, reading etc. We are people of extremes.

Дискалкулија
Тешкотии со бројчани концепти и пресметки

Дислексија
Тешкотии со зборови: читање, пишување, следење, зборување, слушање. Склоност кон нелинеарно размислување

Недостиг на концентрација, лесно губи внимание

АД(Х)Д
Импулсивен, испади, хиперактивност
Низ праг на фрустрација
Лесно му се одвлекува внимание или е пресконцентриран

Created by Mary Colley

Рано препознавање и добра настава

Рано препознавање и добра настава

Голем дел од случајувањата на училиште ги става во неповолна положба учениците со дислексија

Поддршка во училница

Бидете свесни за знаците на предупредување за затајување на работната меморија

Набуљудувајте го детето

Намалете го количеството информации што треба да се складираат

Намалете ја тежината на обработката

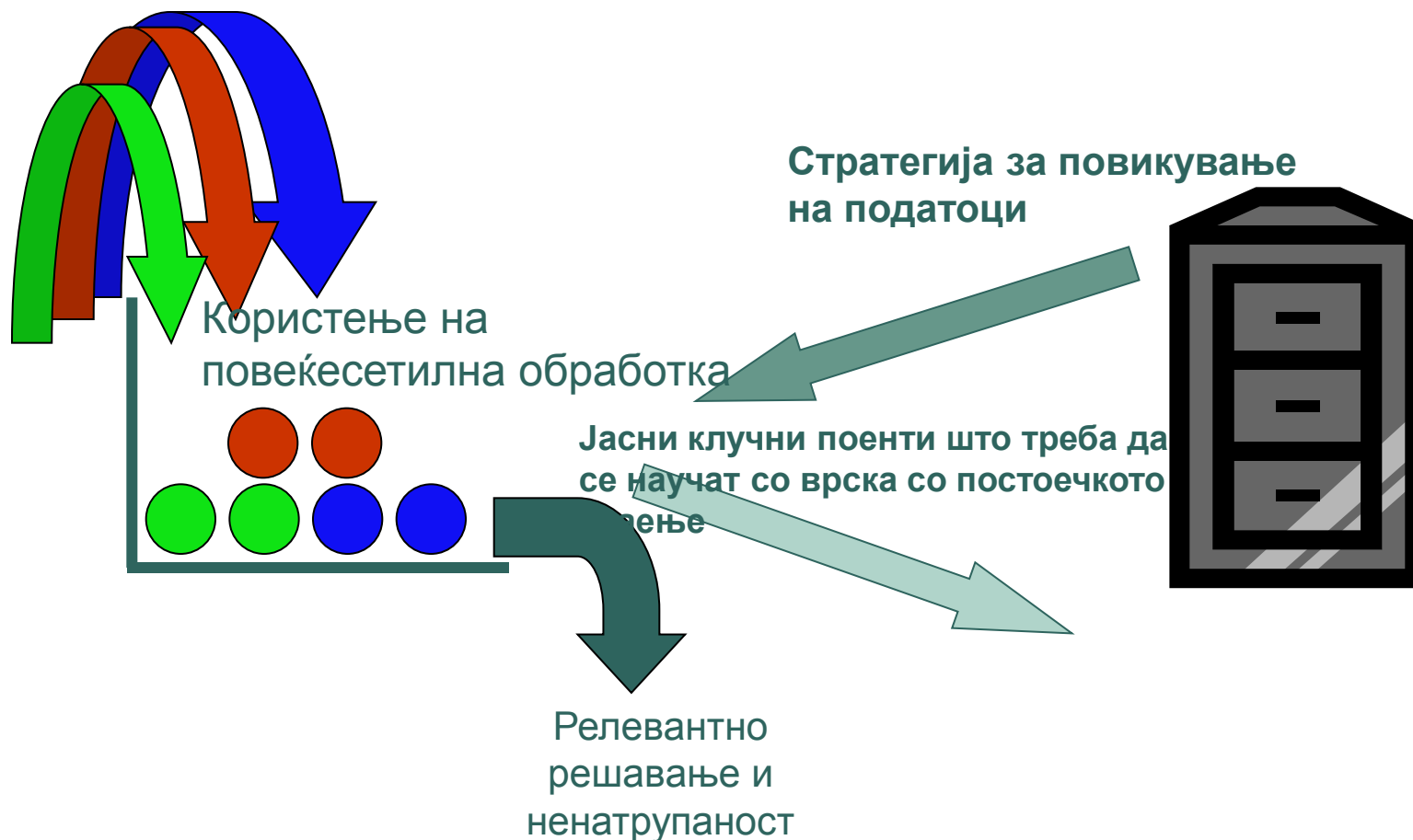
Бидете подготвени повторно да презентирате важни информации

Поттикнете користење на мемориски помагала

Помогнете му на детето да користи стратегии

Eliot, Gathercole et al (2010)

Како да им помогнеме на дислексичните ученици

Отворање на автопат кон учење

Како да земам предвид различни стилови на учење?

Учениците тежнеат кон различни стилови на учење и треба да ги претставувате информациите низ различни канали. Тие може да учат поефикасно преку:

Кинестетички канали

Визуелни канали

Аудиторни канали

Или преку комбинација на сите три.

Погрижете се наставата да соодветствува на стиловите на учење.

Како да им помогнам на учениците кои се покинестетички?

Кинестетичките ученици добро реагираат на:

- Активно учество
- движење
- Практични активности
- Дизајнирање и креирање
- Игри со улоги и драма

Не забиравајте да користите речник со кој се нагласува допирот и движењето:

- Почувствувај, допри, зграпчи
- Цврсто, впечаток, фати
- Воспостави контакт, се фати за
- Се протне низ, исфрли

Како да им помогнам на повизуелните ученици?

Визуелните ученици добро реагираат на:

- дијаграми
- Графикони и табели
- слики
- Мисловни мапи
- Широка примена на бои
- сидни постери
- постери
- видеа
- изведби

Не заборавајте да користите речник со визуелна тема:

Погледни, види, се чини, покажи, откриј
Јасно, заматено, остро
Фокусирај, замисли, слика,
Живописна, фотографија, кристално
чиста

Како да им помогнам на поаудиторните ученици?

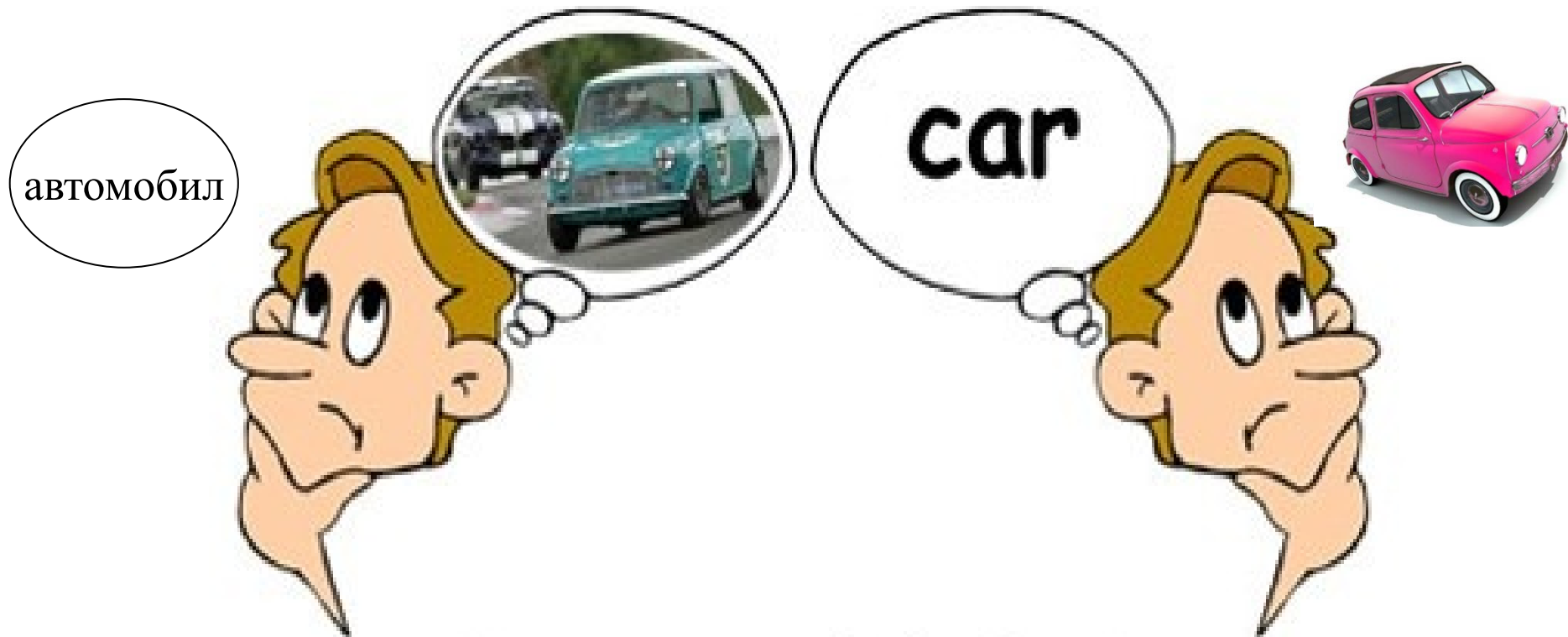
Аудиторните ученици добро реагираат на:

Усен говор
Ритам, рима и различен тон на гласот
Аудио снимки
дискусија
Звучни ефекти
Вербална проба

Не заборавајте да користите речник со кој се нагласуваат аудиторни активности:

Слуша, чуе, звук, тишина
Кажи, наштимај, создава музика
Се претвори во уво, да те чујат, звучи познато

Десна и лева страна на мозокот
Зборот „автомобил“

**Right-brain and left-brain
the word "car"**

Поддршка на пишувањето – модел во 5 фази

- Генерирање идеи
- Подредување на идеите во теми
- Организирање на темите
- Подредување на темите во пасуси
- Вежбање на планот преку усна разработка

Клучот за успешно учење е способноста да се организираат мислите. Ве учиме како тоа да го направите визуелно

Поддршка на пишувањето- генерирање идеи

Нафрлете, генерирајте идеи
 * нафрлете или дискутирајте
 идеи на темата
 * потенцирајте дека тие
 треба да се изнесат а не да
 бидат точни

DUMP: GENERATE IDEAS

- Dump —or brainstorm— ideas about the topic
- Emphasise “**get it out**” not “get it right”

Поддршка на пишувањето – подредување идеи

Организирање,
подредување на
идеите

- Прераспределба на нафрлените зборови во групи
- Подредување на групите според заеднички карактеристики

ORGANISE: SORT IDEAS

- **Re-arrange** the DUMP words into **groups**
- Sort the groups by **shared features**

Поддршка на пишувањето-организирање идеи

Мапирање,
организирање на
идеи

- Организирајте ги групите зборови хиерархиски
- Најдете ги главните зборови за да ги означите главните гранки
- Најдете ги зборовите од следното ниво (помали гранки)
- Продолжете додека не се организираат сите зборови
- Додајте нови зборови

MAP: ORGANISE IDEAS

- **Organise** the groups of words **hierarchically**
- Find the main words to **label** the main branches
- Find the **next level** of words (smaller branches)
- Continue until all words are organised
- Add more words too

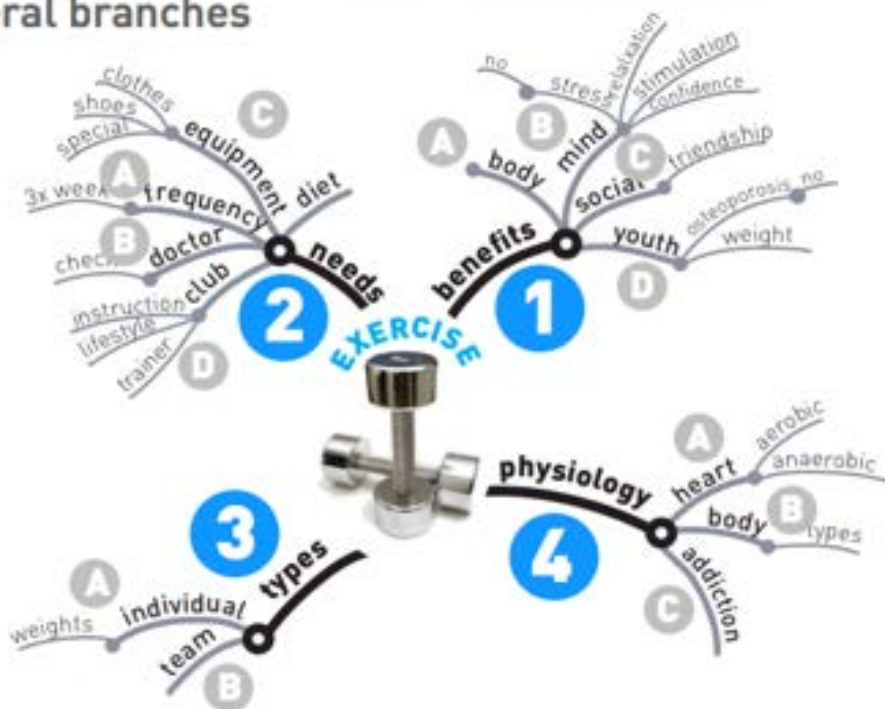
Поддршка на пишувањето- подредување

SEQUENCE THE PARAGRAPHS

- Put the branches into the **order** you will use them
- Each main branch can be a **paragraph** or section of several branches

Подредување
на пасусите

- Ставете ги гранките според **редоследот** по кој ќе ги користите
- Секоја главна гранка може да биде **пасус** или дел од неколку гранки

Поддршка на пишувањето- вежбање

REHEARSE THE COMMUNICATION

- Place the map between the pair
- In pairs, and in sequence, **explain** personal maps to one another
- **Add additional details** as you talk about them

Вежбање на комуникацијата

- Ставете ја мапата меѓу парот
- Во парови, и по редослед, **објаснете** ги личните мапи еден на друг
- **Додадете дополнителни детали** кога зборувате за нив

Поддршка на пишувањето – почеток на пишување

WRITE OUT THE PLAN

- Place the map **in front** of the pupil
- Write according to the **plan**
- Include the **extra details** mentioned in the talk

Напишете го планот

- Поставете ја мапата **пред** ученикот
- Пишувајте според **планот**
- Вклучете ги **дополнителните детали** спомнати во разговорот